

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csek-
kés kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendőek.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 8, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Törvényen kívüli ostrom-állapot.

A magyar parlamentben a törvényes jogszokások megszűntek. Tisza István grófot elfogta a megáradt Tisza folyó rombolási készsége. Keresztülgázolt mindenben és letarolta a magyar nemzet alkotmányának legsarkalatosabb jogbiztonságát.

Az ellenzéki pártok összefogva, egyetértelmű megállapodásra jutottak. Körvonalozták, pontokba szedték a nemzet követéseit. Kossuth Ferenc a képviselőházban előterjesztette az ellenzéki kívánalmakat, melyeket a „Székely-Udvarhely” mult számában ismertettünk.

Ezzel szemben a miniszterelnök és pártja ultimátummal válaszolt.

A választójognál elveit a magyarul irni-olvasni tudást, a 24 éves korhatárt, kifogást emel a választások tisztaságát biztosító intézkedések ellen, a lehető legszűkebbre akarja szorítani a titkosságot és a munkásosztályt egészen ki akarja zárni a politikai jogokból. E mellett a véderőnek minden feltétel nélkül való keresztül erőszakolását kívánja.

Ez a Lukács-Tisza-kormánypart válasza.

Az ellenzék békét ajánlott és a kormánypart harcot hirdetett.

Június 3-án megkezdődött a „nagy hét”, amelyre már hetek óta készülnek a munkapárton. Berendeltek minden embert és az ülés végén Tisza gróf bejelentette, hogy valami Szepesházy Imre nevű képviselő, akinek még a nevét sem hallották soha, párhuzamos ülések tartását indítványozta. És Tisza a legnyíltabb, legdurvább házszabálysértéssel keresztül erőszakolta az indítvány fölött egyszerű szavazással való döntés kimondását keddre.

Az ellenzék részéről hiába tiltakozott Justh Gyula, Apponyi Albert gróf; Tisza gróf megvágta és tovább gázolt a házszabályokon, melyekhez az ellenzéki képviselőket hozzá szólni nem engedte.

A jegyzőkönyv hitelesítésére már be sem ment az ellenzék. Lovászy Márton egyedül állt a balmezőn, ő is azért, hogy Tiszának oda vágja:

— Ez a jegyzőkönyv hamis, ami itt történt, az házszabálysértés, a határozat semmis!

Kedden volt a politikai terv végrehajtása, melyre Tisza, a magyar alkotmány hóhéra vállalkozott. A véderőjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben keresztül erőszakolta. Megmutatta, hogy a pribékhad, a közpénzen vásárolt többség mire képes.

Egyetlen felszólalásnak, ellenvéleménynek sem adott helyet. Üvöltöző munkapárti horda, csendőrszuronyok, rendőrök és detektívtől környezett hatalmi hóbertjában letiporta a házszabályokat — vérontás nélkül...

A vérlázító június 4-iki hóhérolás különben így folyt le:

Már jóval az ülés megnyitása előtt ropant izgalom uralkodott a folyosókon. A jobboldali folyosón 120 rendőr volt rejtve. A berendelt munkapárt teljesszámmal jelent meg. Az ellenzéknek sejtelve sem volt arról, hogy mi készül. Bent az ülésteremben a munkapárti képviselők egészen körül fogták az elnöki emelvényt, hogy senki oda fel ne juthasson.

Fél tizenegy órakor, a mikor minden előkészület meg volt téve, egy pillanat alatt az elnöki emelvényen termelt Tisza és az ülést megnyitotta.

Holló Lajos állott fel szólásra. A mint Tisza meglátta, rá szólt, mit akar?

Holló: A házszabályok 203. paragrafusához kívánok szólni.

Tisza: Ez nincs napirenden, ezért felszólalásra nem adok engedélyt.

Taps a jobboldalon, nagy zaj balon.

Percekig tart a zaj. A baloldal feláll és kiáltja, a házszabályokhoz kérünk szót. Tisza rá sem hederít erre, hanem feláll és a gyorsíróknak kezd diktálni. Jobb felől taps és lármá ugry, hogy egy szót sem lehet megérteni. Eitner Zsigmond fesszaladt az elnöki emelvényre és zárt ülést iránti kérést nyújt az elnöknek. Tisza meg sem nézi, leteszi.

— Elnök: Justh Gyulát rendre utasítom.

— Justh: A zárt ülést el kell rendelni.

— Tisza: Justh Gyulát uja rendre utasítom.

— Justh: Hatvanszor is rendre utasíthat, de a törvényt meg kell tartani.

Óriási lármá a jobboldalon. A balon a padokat verik. Az egész teremben pokoli lármá, sipolás. Az ellenzék részéről egyszerűen állanak fel Holló, Justh, Eitner, Bakonyi, Lovászy, Kun, Ábrahám, Apponyi, Barabás Béla, Déry és kiáltják, a házszabályokhoz kérünk szót, zárt ülést kérünk.

A jobboldal kacagva felel rá és lesi Tisza mozdulatait. Tisza erre *felemeli jobb kezét, int* és az egész jobboldal feláll és ordítja:

— **Elfogadjuk.**

Még csak most tört ki aztán a vihar elementáris erővel. A baloldal is feláll, többen a padokat alhgyják. Ezt látva a munkapártiak, az elnöki emelvény feljaraatit még sürűbben elállják.

A pokoli lármában Tisza elkiáltja magát:

— **A javaslat általánosságban el van fogadva.**

De ezt sem hallotta senki, mert óriási lármá uralkodott szüntelen. Lovászy Márton a terem közepére ugrik s torka szakadtából kiáltja:

— Mi történt itt?

Gróf Apponyi, Holló, Barabás Béla beszélnek akarnak, de Tisza leülteti őket.

Szmrecsányi jegyző ekkor lesiet az elnöki emelvényről s megmagyarázza, hogy Tisza a javaslatot általánosságban elfogadottnak jelentette ki.

Hallatlan gyalázat, ilyen még sohasem történt a parlamentbe, kiáltják erre. Tisza azonban ezzel mitsem törődik, hanem folytatja tovább erőszakoskodását. Szinyei-Merse jegyzővel olvastatja fel a javaslat szakaszait. A nagy zajban egyetlen szót sem lehetett hallani. Az ellenzék nem is tudta mi történt az elnöki emelvényen. Kun Béla szavát lehetett csak kivenni, a ki azt kiáltotta Tisza felé: Szálljon le. Tisza rendre utasítja.

— Erre az egész baloldal kiáltja: Menj le az elnöki emelvényről. Törvénytíprónak ott nincs helye. Zárt ülést rendeljen el.

— Bakonyi, Polónyi Géza: Ebből törvény nem lesz.

— Ilyen törvényteleniséget a király nem szentesíthet.

Apponyi, Holló akarnak most beszélni. Tisza rendre utasítja. Ekkor Urmánczy Nándor kendőt vesz elő és lobogtatni kezdi. Ennek láttára az egész baloldal kiveszi zsebkendőjét és rázza. A jobboldal kacag és ordítva várja Tisza újabb intését. Kubinyi Géza munkapárti a baloldal felé közeledik. Erre gróf Károlyi Mihály összefont karokkal Kubinyi elé siet és rá kiált:

— Mit akar?

Lukács megfogja Kubinyi kabátját és visszarántja. Kubinyi erre visszament helyére. Tisza ekkor újra intett a jobboldalnak. Az egész munkapárt felállt és ordítva kiáltotta:

Elfogadjuk és Tisza azonnal enunciatla, **hogy a képviselőház a véderőjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben és 3 szori olvasásban elfogadta.**

Ezután a jegyzőkönyv hitelesítését rendelte el Tisza. Itt sem engedte meg senkinek, hogy hozzá szóljon és újabb nagyon viharos jeleneteket provokált, de mit törődött ő azzal, a mikor ő nem ismer sem törvényt, sem házszabályt.

Ezt a törvénytíprást, ezt a felháborító alkotmány-hóhérolást a munkapárt értekezletén Lukács László még dicsőítette s azt mondotta, hogy a katonai javaslat törvényerőre emelkedett és a fölött már többé szavazni nem lehet.

Az ellenzék összes tagjai szintén értekezletre gyűltek össze a képviselőház kupola termében Justh Gyula elnöklésével, aki felháborodással ismertette Tisza hallatlan merényletét és a munkapárt gyalázatos asszisztálását, mellyel a véderőjavaslatot keresztül erőszakolták.

Gazság, gyalázat s több ily kifejezések röpködtek az alkotmány-hóhérok bűnös tettei felett való izgatottságban.

Apponyi Albert grófnak az a meggyőződése, hogy a katonai javaslat nem törvény. Az erőszakosan kimondott határozat semmis. Nem tételezi fel a főrendiházról, hogy — mint törvényt tekintse és megszavazza. Kizártnak tartják, hogy a korona szentesítse. Károlyi Mihály gróf azt tartja, hogy a főrendiház épen úgy elfogadja, mint a milyen bizonyossággal a korona szentesíti. Azt ajánlja, hogy Apponyi az interparlamentáris konferencia elé vigye a börtányos esetet és a világ minden törvényhozásával ismertessék meg a felháborító törvény eredetét. Holló Lajos kiáltja: Nem törvény, hanem önkényuralom.

Ná v a y Lajos, a képviselőház volt elnöke, mint munkapárti képviselő anynyira felháborodott Tisza erőszakos viselkedésén, hogy a pártból kilépett. Vajjon kik és hányan lesznek követői? Erre a közvélemény igazán kíváncsi lehet.

Furcsa frázisok vannak a történelemben — modotta Kossuth Lajos utolsó (1889. június 5-én), 845. magyarhoz intézett nyilvános beszédében. Khina ezredévekkel előzte meg az európai civilizációt s azután megkövesedett s népe kiskoru gyermekké lett. Mi ennek az oka? Az, hogy társadalmi intézményeit az állameszméknek, az ál-

lamfőben s annak organumaiban összpontosított mindenhatóságára alapította. Most a szabadság eszméjéből kifejtett európai civilizáció kezd visszahatni Európára. Hasonló ok, hasonló okozat, ez a természet törvénye. Még meg fogják önök érni, hogy gyermekeik vagy unokáik lesznek valódi khinézerek...

Nagy hazánkfia jóslatai iszonyu pontossággal kezdenek beteljesedni. Az erkölcsök minden oldalon való meglazulása, ime a mostani politikai merénylet elkövetésének jelvénye.

A magyar törvényhozás házába kufárok, zsványok hada férközött. Törvényen kívüli ostrom-állapotot teremtett a saját véres verejtékes keresményünk elorzásával össze vásároltak hada.

Ha még ez a gázság sem ébreszti fel a közvéleményt gyászos megsemitésünkre szemet hunyó álmából. Ha gyáván, meghuntyászkodva nézzük ezt az arcucsapást, akkor sorsunkat megérdemljük. Akkor már csakugyan Lengyelország hontalanságára számíthatunk.

De ha összeállunk, honpolgári kötelességünkben kifolyólag önvédelemre azonnal szervezkedünk, a jogtalan állapotot, a gyalázatos merényleteket vissza verhetjük.

Népgyűléseket kell tartani minden vonalon és eélyesen tiltakozni a botrányos törvénysértés ellen. Ez legyen első és legszentebb kötelessége most minden igaz honfinak, mert veszélyben a haza! A hallgatás beleegyezést jelent. Már pedig a nemzet ily galád arcucsapását, törvényeinek ennyire sárba tiprását elnézni, lehetetlen valami.

Ébredjen fel tehát a becsületes polgári önértzet a hon védelmére! — Emelje fe tiltakozó szavát ország, világ előtt minél előbb, ha a gyáva-ág megbecsztelenítő bélyegét elviselni nem akarja!...

Vissza kell állítani a törvényes rendet, melyet a törvényhozás termében esztelen erőszakossággal falba rugtak. Ragaszkodjunk a törvény főtartásához, mely alapja legyen tetteinknek.

Az ország most nem össze szorított öklöket és iszonyu elkeseredésszülte szitkozódásokat vár, melyek a falak között maradnak, hanem tetteket.

Akiben egy szemernyi hazafias érzés még van, az talpra áll és csatlakozik a tiltakozáshoz s gyáván visszahúzódni nem fog...

Székelyországtól

Fiuméig és vissza.

Irta: **Betegh Böske.**

II.

Este 10 óra körül érkeztünk a fővárosba és azonnal a Szemere-téren levő iskola tornatermébe szállásoltak el. A nyugati pályaudvartól remek sétánk volt a közeli Lipótvárosba. Alig tudtunk megválni a tündéries fényárban uszó utcáktól, melyek utközben elének tárultak. Oh Istenem, milyen szép is az a Pest!

22-én reggelre virradva, alig vártuk, hogy programszerű barangolásainkat megkezdhessek. Első utunk az országház felé vezetett. Lépésről-lépésre ujjabb meg ujjabb, gyönyörű kép kötötte le figyelmünket. Vezetőink minden nevezetesebb teret, szobrot, épületet megmagyaráztak s elmondották róla, ami bennünket érdekelhetett. És minket minden, de minden nagyon érdekelt.

Az országházába szeretnénk volna beutni, de bizony ez — sajnos — nem sikerült.

Kivülről körül jártuk az óriási palotát s ez is igen érdekes volt. Különösen a dunaparti rész tetszett a legjobban. Láttuk az igazságügyi palotát és Andrássy Gyula gróf lovasszobrát, ugyisint az Akadémia előtt a Széchenyi-szobrot.

A Tudományos Akadémia oldalán Széchenyi István gróf emléktáblája van, amely azt a jelenetet ábrázolja, mikor a legnagyobb magyar évi jövedelmét felajánlja és ezzel az akadémiát megalapítja. E palota előtt van Szarvas Gábor és Salamon Ferenc nyelvújítók szobra.

Megnéztük Deák Ferenc, a haza bölcsének ülőszobrát, valamint Eötvös József báró szobrát és az Eskü-téren Petőfi Sándor szobrát abban az állásban, mint a Talpra magyart szavalja.

Nagy érdeklődéssel szemléltük a fővárosi Vigadó épületét. Itt tartják ugyanis a budapesti fényes mulatságokat. Majd a Láncessy Ferenc József hidakat bámultuk meg. Az utóbbi egész ivben szeli át a Dunát, melyet szintén érdemes volt látni.

Innen a Központi vásárcsarnokba mentünk. Itt volt aztán nézni való. Ami emberi táplálkozásra alkalmas, minden feltalálható Egyet-mást mi is bevásároltunk.

A Kálvin-téren át a Nemzeti Muzeumba vonultunk, amely előtt Arany János költő szobrában gyönyörködtünk, akinek Toldija sok fejtörést okozott az iskolában. Itt aztán remek művének alakjait: a hatalmas Toldi Miklóst és a baloldalon Rozgonyi Piroskát magunk előtt láttuk s ismét megújult emlékünkből a költemény szépsége, melyet csak most tudtunk igazán élvezni.

A muzeumnak hét osztálya közül az állat-, ásvány- és őslénytárt szemléltük meg. Hogy miket láttunk, azt leírni igen hosszadalmas lenne. Különben leírás után vajmi kevés fogalma lehet bárkinek is az ilyesmikről. Ezek csak látással ismertethetők. Milyen könnyű a fővárosi gyerekeknek nagyobb ismeretkört szerezniök az ilyen gazdag gyűjtemények közvetlen tanulmányozásával!...

Ebéd után a földalatt járó villamos vasut állomására mentünk. Ezen utaztunk az állatkertbe, mely óriási változáson ment keresztül, mióta én láttam. Az újból rendezett állatkert nagyon érdekes, megérdemli, hogy mindenki lássa.

Innen a Szépművészeti muzeumba vonultunk, ahol a szebbnél szebb festmények kötötték le figyelmünket. Ezt megelőzve bámultuk meg az Andrássy-ut alján, a Városliget szélén, az Ezredévi emléket, mely hazánk történelmi nagyságain kívül a békét, háborút, a tudást, dicsőséget, a munkát és jólétet ábrázolja. Itt említem meg III. Béla király névtelen jegyzőjének: Anonymusnak kőpadon ülő szobrát, melyet a mezőgazdasági muzeum környékén láttunk az udvaron levő Károlyi Sándor gróf szobrával.

A történelmi emlékecsoporthoz a városligeti tó felől néztük meg Vajda-Hunyad várának utánzatát. De minket a hatalmas tó most jobban érdekelt az uszkáló hattyukkal.

Ezután nagymulatság következett; lóvonatra ültünk és végig mentünk az Andrássy úton. A festői szép utvonalon, a lóvonat tejeiről, volt mit bámulni.

Ekkor már estére járt az idő. Vacsora után következett a nap koronája. Elmentünk a Király-színházba, ahol a »Gésák« c. operettet adták Borbély Lilivel és Rátkayval a főszerepben.

Maga a színház is kápráztató látványosságot nyújtott. Hát még a szindarab s annak a vidéki szem előtt oly szokatlan fényű kiállítás! Még álmunkban is azt láttuk.

A következő nap látványosságairól jövőre írok.

— **Csomagoló papír** kilőszámra kapható a lap kiadóhivatalában. Kossuth-utca 31.

Tanítógyűlés. Iskolafelavatás.

Az „Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet” székelykereszturi köre május 29-én gyűlést tartott Gagykán, mely alkalommal felavatták és a használatnak hivatalosan is átadták a község újonnan épült, díszes állami iskoláját. A tanítósg, a vidéki papság és a község lakosainak tömeges részvételével folyt le úgy a felavatási ünnep, mint a tanítók gyűlése.

Istentisztelet után az új iskola egyik tantermébe gyűlt össze a közönség, hol a Hymusz hangjai és Zajzon Mihály ref. pap imája után Fazekas Denes ottani tanító — kinek sok érdeme van abban, hogy a magyar népoktatásnak e díszes, modern berendezésű hajléka felépült — ismertette az iskolaépítés történetét, a helyi népoktatás multját, itt-ott kedves humorral takarva be azt a siralmas, szomorú valóságot, mely nálunk iskolai ügyekben fennállott és nagyon sok helyen fennáll még a mai napig is.

Ezután Gálfalvi János helybeli unit. pap mondott költői szárnyalásu hatásos felavató beszédet, melyet az ünnepség közönsége velőságoz tapsviharral jutalmazott.

Hajdu Ferenc királyi tanfelügyelő, a kormányhatalom képviselője, szép beszéd kíséretében, átadta az iskolát a helyi iskolai hatóság gondozásába, melyet Végh Áthur gond. elnök vett át néhány kerefellen, szívből fakadt szóval.

A szépen sikerült ünnepség után vette kezdetét a gyűlés. Meltó feltűnést keltett, hogy amikor a hazai tanítósgot a legfontosabb kérdések foglalkoztatják — fizetésügy, nyugdíjrevízió, szolgálati, Eötvös-alap ügye stb. — e nagy horderejű, a tanítósg legeminentebb érdekeit munkáló kérdések közül egyet sem láttunk feltéve a gyűlés tárgysorozatába. Ezt a mulasztást pótolta Szász Béla elnök azzal, hogy előterjesztései rendjén bemutatta a mult év dec. 8-án Budapesten tartott orsz. tanítógyűlésnek a fizetésügyben hozott határozatot, melyet a kör tanítósga vita nélkül tett magáévá. Nem volt azonban semmi szó a szolg. pragmatikáról, a nyugdíjkérdésről, amelyek pedig a fizetésüggyel együtt kizárólagos tárgyait fogják képezni a nyáron tartandó VII. egyetemes tanítógyűlésnek.

Ez annyival inkább feltűnő volt, mert hiszen az elnök épen ezen a gyűlésen olvastatta fel a magyar tanítóegyletek országos szövetségének azon felhívását, melyben a hazai összes tanítóegyleteket nyomatékosan arra hívja fel, hogy tavaszi üléseiken kizárólag az említett három főkérdéssel foglalkozzanak s hozott határozataikkal anyagot adjanak az egyetemes gyűlések előadónak.

Ehelyett Marosi Mátyás, Benczédi Ferenc, Erdős Mihály és Péter József elénekelték, elég hatást keltve, egy **zsoltárt**, továbbá József János, az ismert nevű tanító-póéta szavalta el hatással „Iskola és tanító” c. gyönyörű versét. (Közelebbről fogjuk közölni. Szerk.)

A szegényes tárgysorozatnak legkiemelkedőbb pontja volt Kis Róza etédi óvónő felolvasása, aki kedvesen, szellemesen mondta el: milyen is egy nap az óvodában? Gyönyörűséggel hallgatta mindenki szabatos, szép nyelvezettel megírt felolvasását s bár itt-ott kedvesen duzzogott, hogy még a tanítók is (horribile dictu!) lekicsinylik az óvodát, az óvónő munkáját, igaztalan támadásért hamarosan kibékítette azokat a szigorú ítéletű tanítókat magas színvonalu, tartalmas csevegésével s előadása befejezése után alig győzte fogadni az őszinte szívből jövő, tömeges gratulációkat.

A tárgysorozat kiegészítő része volt az obligát gyakorlati tanítás, melyet Fazekas Péter kedai tanító tartott a VI. osztályban

a villamosságról. Gyűlés után Bokor Kálmán helybeli tanító kedves felesége látta vendégül a gyűlés tagjait, hol a gazdagon terített asztal mellett, emelkedett hangulatban, az esti órákig maradt együtt a társaság.

Színes képek.

Hazajáró lélek.

Előre bocsátjuk, hogy nem valami kísértetjárásról esik itt szó. Amint Kálmán király óta seprűnjáró boszorkányok nincsenek, úgy megszűntek a hazajáró lelkekről szóló rémes mesék is a XX. század felvilágosodottabb embereinek agyában.

A kísértetek most is, mint mindenkor, nem a túlvilágról jönnek az éjjeli órákban, hanem közöttünk járkálnak. Látjuk őket. Beszélünk velők. Néha pedig akaratunk ellenére is megjelennek...

Valamikor az ártatlanul elemésztett túlvilági lelkekről költötték a kísértetjárás meséjét. Ezzel kinyújták a bűnöst, ki kegyetlenül eltette lábálól a neki alkalmatlan ember-társát — önző célokból. Az így támadt víziók aztán tényleg annyira hatottak a rossz lelkiismeretű bűnösre, hogy a végén saját magát is elemésztette.

Igy szolgáltatott elégtételt még a földön, az emberek okulására a Mindenható nagy Ur, ki Justicia felett is uralkodik...

Most nem erről van szó. Csupán egy ártatlan sajtóhiba támasztott különös gondolatokat némelyekben.

A székelykereszturi főszolgabíró pályázatot hirdetett a székelyszenterzsébeti jegyzői körben újonnan rendszeresített segédjegyzői állásra e hó 12-iki határidővel.

Az aláírás ez: „Gálffy, főszolgabíró”. Vajjon azokban, kik miatt egy ép, erős, egészséges köztisztviselő most nyugdíjazva van, minő érzéseket támaszt ez a jellegzetes sajtóhiba? ... Avagy talán nincs érzés? Az meglehet...

Méhészet.

Teendők a kezdő méhészek számára.

A rendkívüli sok esőzés már megszűnt. Szétoszlottak a nehéz fellegek. Derült az ég. Melegen süt a nap a földre, a mely dús áldással árasztja el a hegyet és a völgyet. Dusan nyílnak erdőn és mezőn a mézelő virágok, a melyeket fáradhatatlan szorgalommal keresnek fel kis munkásaink s gyűjtik össze azokból a különféle virágokból az édes nektárt maguk és gazdájuk számára.

Június hó szép napokkal köszöntött be s kívánatos volna, ha továbbra is így maradna, mert ha utánozni fogja a tavaszi hónapokat, nagyon meg fogjuk érezni. Azt hiszem, az idő már eléggé kitombolta magát és ezután kedvezőbben fog viselkedni. Ha az idő huzamosabb ideig ilyen kedvezően megmarad, akad munka kőven a méhesbe. E hóban fordulnak elő a legfőbb tenni valók. A múltép építésnek most van a legfőbb ideje; a méhesaládoknak most kell elérjék a legmagasabb létszámot, hogy a legelőt kellően kitudják aknázni. Itt az ideje a méztárak megnyitásának, hogy a méhek megszokják, mire a mézhordás megkezdődik s legyen a hova a méz-felesleget elraktározzák.

A ki méheinek létszámát szaporítani akarja, az mézfőlöslégre ne számítson; mézeltetés helyett rajoztasson, mert rajt és mézet is bőven nem kaptunk. Az olyan méhesalád méztárát nem nyitjuk meg, a melyet rajzásra számítunk. A költőür mind a husz keretét kiegészítjük s a mikor a fenék-deszkáig zsufolásig megtelt műrajt készítünk, vagy pedig hagyjuk, míg önként kirajzik.

A tél folyamán és tavaszon nagyon sok méh pusztult el. Nagyon sokan a szalmakaszban elhalt méhesaládok építményét meghagyják a szalmakaszba és rajt fognak bele. Ez az eljárás nem helyes, mert a sok holt méh

a sejtekbe bujkálva ott marad, a melyet eltávolítani nem lehet, a mely nagyon megrontja a lepeket, az ilyen kasban a méhek nem találják jól magukat. Ez olyan hatással van rájuk nézve, mintha minket egy halottas kamrába vagy kriptába helyeznének el. De nem csak hogy nem jól találják magukat benne, hanem igen sok munkát kell végezniök az ilyen építményű kas kitisztításával és rendbe hozatalával, sőt előfordul az is, hogy majdnem az egész építményt el kell távolítaniok, illetve lerágni. Sokkal könnyebben építenek egy teljesen üres, tiszta kasba, mint a míg egy ilyen reudbe hoznak, sőt az is előfordul, hogy az ilyen lakásból ki is vonul a raj. A szalmakaszban elhalt méhesaládok építményét az elhalás után azonnal tördeljük ki, a lépek hibás részeit vágjuk le a léptörmelekes ládába, a sejtekbe elhalt méheket tüvel szedjük ki, ragasszuk keretekbe, rakjuk üres kaptárakba, lépszekrénybe, a hol időnkint kenezzük meg, hogy a viaszmos meg ne semmisítse. Ezek hiányában, akasszuk hüvös, szeles helyre, a hol szépen megmarad mind addig, míg a rajoknál szépsikerrel felhasználhatjuk.

Az olyan méhesaládok, illetve rejok, a melyek a múlt évben építettek szalmakaszba és a betelelésnél gyengének bizonyultak, nem voltak képesek a szükséges mennyiségig építeni s a kívánt mézkészletet begyűjteni s így a méhészt által dobolás vagy kenezés útján a kasból a méhek eltávolítottak, az ilyen építményt érdemes a kasban épen hagyni, az ilyen építményű kast a méhek szívesen fogadják, sőt meg is hálálják. Ez is azonban csak úgy hasznos, ha tisztán és a molytól védve lett eltarva, de ha a moly tanyát ütött benne, a mi a rendetlen kezelés mellett igen könnyen megeshik, vagy esetleg egér is tanyázott benne, az ilyen kas éppen mint az előbbi, a helyett, hogy hasznos volna, káros.

A szalmakast még most is igen sokan a raj számára különféle folyadékkal bemázolják belől, hogy a raj szívesebben megmaradjon benne. Ezen eljárás felesleges, sőt semmi szükség nincs arra. A rajzást megelőzőleg egy héttel, a szalmakast szalmalánggal óvatosan ki kell égetni, hogy a kas fonása ne égjen el, azután kiszellőztetni s ha éppen akarjuk, egy kis méhfűvel bedörzsöljük, a raj soha ki nem vonul belőle, ha az anya velők van.

Székelyzsombor, 1912 június 3.

Ambrus András
méhész

HÍREK.

— **Bátor életmentők.** A pünköszt nagy vizáradás nemcsak Székelyudvarhely és a Nagyiküllő folyó mentén lakóknak tett szörnyű károkat. Feltartóztatta Székelybetlenfalva és Kadicsfalva között a Csiksomlyóról jött bucsusokat is. Mintegy 125 méter hosszúságban rohant az úton a piszkos áradat, mely többek között két férfit és három asszonyt szekerestől együtt elsodort. Alig pár perc volt hátra a fuldoklók életéből, mikor két derék székely legény, névszerint: Gegő Pál és Mihály József, halált megvető bátorsággal az áradatba rohant s megmentette a fuladozó embereket; lovastól, szekerestől együtt kisegítvén a különbeni biztos halálból. A lovakat is a víz már felforgatta, csak a lábukat lehetett látni. Pünköszt másodnapján reggel 5 órától délelőtt 9 óráig a legnagyobb önzetlenséggel, derékig a zavaros vízben dolgoztak. Körülbelül 15 szekeret (a lovakat zablájuknál fogva) átvezettek a 125 méteres áradaton. A szekereken így 150 főnyi férfit, nőt és gyermeket segítettek át a veszélyen. Az esetnek sok bamu-

ója volt és mindenki dicsérte a derék székely legények bátorságát, mely bizonyára az illetékes hatóságok figyelmét sem fogja elkerülni; érdemök szerint jutalmazásra ajánlva ez életmentőket.

— **Tornavizsga.** A székelyudvarhelyi római kat. főgimnázium ifjúsága 1912. június 16-án tornatermében disztornát rendez a következő számokkal: 1. Felyonulás. 2. Hímnusz. 3. Buzogánygyakorlatok zenére. 4. Csapattornázás I. oszt. részletes létra, uszóbak, II. oszt. palánk ugrózsámoly, mélyugrási pole, III. oszt. vízszintes létra, alacsony korlát, IV. oszt. bakugrás, rohamdeszka. 5. Futómászás, verseny V-VI-VII. oszt. tanulók számára. 6. Magasugrás, verseny I. és II. oszt.; III. és IV. oszt.; V., VI. és VII. oszt. tanulói között. 7. Csapattornázás. V. oszt. ló, vízszintes létra; VI. oszt. nyújtó, bakmagasugrás; VII. oszt. korlát és gyűrűhinta. 8. Játék két csoportban alsóbb- és felső osztályu tanulók részvételével. 9. Főverseny: nyújtó, korlát, ló és lóugrás. 10. Maszás verseny I. és II., III. és IV. oszt. között. 11. Kötélhuzás I. és II. osztály. 12. Birkózás. V. VI. VII. osztály számára. 13. Tornagulák. 14. Dijkiosztás. Elvonulás. Belépődíj nincs. Adakozásokat a jutalmazások céljaira köszönettel fogad az ifjuság.

— **Városi takarékpénztár.** Mint értesülünk, Gyergyószentmiklóson egy városi takarékpénztár létesítése érdekében élénk mozgalom indult meg. A takarékpénztár felállítását már az ősze tervezik, 1 millió korona alaptőke befektetésével, a melynek felét a város, másik felét pedig magánosok fogják jegyezni. Mi lett a Székelyudvarhely városi takarékpénztár eszméjével?...

— **Orvosvélemény a Szeke-fürdőről.** Dr. Mezei Ödön kir. törvényszéki orvos a Szeke-fürdőről a következő orvosi véleménnyel van: „Orvosi véleményem a Szeke-fürdő vizéről. A Szeke-fürdő, mely Székelyudvarhely város szombatfalvi határán 568 méter magasan fekszik egy bükk erdő aljában, a hideg honyhasós-kénes vizek közé tartozik. Ennek fő forrása az „Attila” forrás perccenként 60 literen felüli víz mennyiséget szolgáltat s a Dr. Lengyel Béla egyetemi tanár 1880-ik évben végzett vegyelmezése szerint igen értékes anyagot képez orvosi szempontból tekintve s nagyon megérdemelné, mint ezt Dr. Bolkmann István Fürdő-tanában még 1887-ben jelazte, hogy kellő befektetések által nagyobb jelentőséget vivjon ki magának. Vize a bő mennyiség mellett jelentékeny só-tartalommal bír, mely a parádit és a budai hőforrásokat e tekintetben jóval meghaladja. 11.8. C. hőmérséklet és elég bő szén-sav tartalmánál fogva igen alkalmas a rendszeres fürdőgyógyomód alkalmazására, mely úgy az általános, de főleg az ideg rendszer-erősítésére, valamint az idült bőrbajok, a csusz és köszvény, görvélykór és bujakór idült alakjainál és az aranyér bántalmaknál gyakran feltűnően jó eredménnyel járt eddig is. Székelyudvarhely 1912 május hó 10-én. Dr. Mezei Ödön sk. kir. törvényszéki orvos.”

— **A magyar ipar védelme.** A Magyar Védő Egyesület gróf Apponyi Albert elnöklésével megtartott ülésében tárgyalta a vidéki egyesületek munkásságára vonatkozó segédkezést. Örömmel üdvözölte továbbá a kereskedelmi ifjaknak budapesti alakulását, melynek célja a magyar ipar termékeinek a hazai kereskedők által való propagálásának szorgalmazása. Az „Iparvédelem” szerkesztésére újlag Csongor György tanárt kérte fel, ki úgy mint munkástársai ennek a nagy munkának végzését teljesen díjtalanul vállalta. Az egyesület elhatározta, hogy az írószerek és a textilárak terjesztése érdekében az összes egyházi fenhatóságokat megkeresi. Végül a folyó évi közgyűlést június hó 9-én, délelőtt 11 órára tűzték ki.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőkünkél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinel a
„SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságo
felemlíteni szíveskedjék.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható; Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család történeti adatokat tartalmaz.

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Írta: Dr. Konnerth János Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székely fejlődését, feladatát, kapitányait, a Székely fejedelmét (székibíró), a főbírókat, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely táma, Székely bánja vára 1562, A darabntok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a präsidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pálkönyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalett-modelt közöl a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az *angol és francia* nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivalkozással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borbágykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Eladandók: egészen jó és beépíthető magas ablakok, ablakok, kulcsvasak, téglák és bádóg esatornák: melyek a sz. lengyelfalyi papi udvaron megtekinthetők.

Kiadó lakás Székelyudvarhelyt, Soly-mossy-utca 15. szám alatt három szoba, konyha és mellékhelyiségek-ből álló lakás kiadó. Bővebb felvilágosítást szíveségből a jobboldali szomszéd ad.

VASÁRDNAPI ÚJSÁG

Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a Vasárnapi Újság díszes karácsonyi albumát

Mutatványszámot küld a kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-utca 22. sz.

NICRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított háziszser, mely már 50 év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult közszerényél, oszról és meghűléseknél.

Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti
űveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel
és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.—
és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható.
Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerár az „Arany oroszlánhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse neu.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyász-jelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál
könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhelyvármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik betenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len
legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírósági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVANYRAKTAR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-
tollak, tolszárak, disztollszárak.
Írónok, fekete, színes és másoló-
írónok, notes-írónok, esavari-
írónok (crayonok), zsebírónok, esavari-
íróbetétek, íróvédők, író-
hegyezők. **Kréták**, iskolai, kávé-
házi és fájelző kréták, színes
kréták. **Tinták**, legjobb irodai és
másoló tinták, színes, vegy- és
ruhajelző-tinták, bélyegzőfesté-
tus, mézga, folttiszo, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurók,
hegedű-iskola, hegedű-alkatré-
szek. Gramophon és fonográfok,
lemezek és hengerek. **K. dan-**
goló-sipok és o. rinák. Mono-
grammok fehérnemű és levél-
papirjelzésre. Kézi nyomda. —
Különféle bélyegzők, pecsétnyo-
mók, pecsétjegyek, pecsétviasz,
festékpárnák, ostyák. Ajtóablak
és névfeliratok öntött fémből,
erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képes-
könyvek folyton vannak készlet-
ben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középisko-
láknak és a városi és megye
elemi népiskoláknak használat
ban levő összes tankönyvek rak-
tára. Szótárak, térképek, naptá-
rak, imakönyvek, albumok, em-
lékkönyvek, üzleti beíró könyvek
főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-
lók, jegyzőkönyvek, másoló-
könyvek, bevásárló könyvek
zsebkönyvek (notesek), pénztár-
tömbök (Block), dárca és szel-
vénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögme-
rő, rajzdeszkák tolltokok, itató-
deszkák, olaj-s zfesték minden
szinben. Ecsetek. Irodai és zseb-
tintatartók, disztintatartók, toll-
állványok, szivacs-csésze, író-
mappák. Legjobb dörzsmézőgák,
gummiszalagok. — Rajzszögek,
szőnyeg szegek, képesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, su-
lyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok,
vonalzott és rovatos papirok,
rajzpapirok, írógéppapirok, eso-
magoló és selyempapirok, má-
solópapirok, itató-papirok, szűrő-
papirok, torta- és befőző-papi-
rok, könyvkötő-papirok és papir-
különlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban.
hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfűze-
tek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek,
diszminták, szépirási és rond-
írási minták. Olesó legyező-fal-
rajzek, klotetpapirok, szivarka-
hávely, szivarka s névjegytárcák
Dokány-összivatárcák bőrből és
féméből. Bőrtárcák, pénzes-erszé-
nyek, okmány és irománytáskák.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely